

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
SZÉP LÁSZLÓ

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szeptember

Egész nyáron, szinte tavasz óta készülünk magabizással és kétséggel, örvendezve és lehangoltan, energiaduzzadtan és elernyedve, de csaknem mindig a két szélsőség között hanyódva, mint a partotvesztett hajós, aki a jöremény pillanatában nekifeszült izmokkal ragad evezőt, hogy a másik pillanatban, egy rossz széláramlat alatt, lehullanak fáradt karjai és megadván bizza magát a természet kegyelmére; de égő szeme új foltot lát, melyen egykis fény is csillan... és ismétlődik a változat, míg talán e legbiztatóbb percben a nemlátott sziklán darabokra esik minden: a bárka, a kitermelt munka, a szépfestett jövő, az élet.

Ebben a nyári hangulatban — ami talán csak a naptár szerint nevezhető annak, mert a természet megtagadta tőlünk az igazi nyár örömeit — többször adódott két-három sors-társ találkozására alkalom, amikor kicserélődhettek a kétséges gondolatok s ennek nyomán szertefoszlottak a rózsás színek, vagy megrögződtek az aggodalmak és sűrűsödött a horizont felhőzete; de úgy is volt,

hogy kiderült — különösen egy nagyobb társaság zajos tanácskozásain — egészséges elgondolások, célravezető tervck, egyenes utak rajzolódtek, melyek elvezettek volna a bozót mögötti tisztásra, ami méreteiben, alakjában alkalmasnak mutatkozott a jövő befogadására s már ott állottunk, hogy be-telepszünk, berendezkedünk az új keretek szivárványos miliójében, amikor sűrű, nyirkos, szokatlan augusztusvégi köd ereszkedett, melynek ellebbenése után nyomaveszett a szivárványnak, helyette a szakadék szélén ott gubbasztott a mult, semmit sem változva, avas, penészes, elvénhedt valójában és mi fáradt vállunkra vesszük újra az öreg balyut minden terhével és szomorúságával, hogy tovább vigyük azt egy másik állomásig, melyen talán sikerül majd a feleslegestől megszabadítani és felfrissíteni azt új környezetben, új szellemben, új erővel. Folytassuk? Ne! Ujra érvényesült a létért való küzdelem örökérvényű törvénye és mi: gyöngéknek mutatkoztunk.

—p.

Tanfolyam

Mult számunkban röviden foglalkoztunk a június 24-én Kecskeméten a m. kir. gazdasági szaktanítóképző intézetben megkezdett és a gazdasági szaktanítók részére szervezett továbbképző tanfolyam körülményeivel s most, amikor a tanfolyam július 15-én befejezést nyert, szükségesnek tartunk egy részletesebb beszámolót, mert hiszen

azon csak 30 tag vett részt karunkból és az a meggyőződésünk, hogy ezzel a részt nem vettek érdeklődését elégítjük ki némiképpen, mert teljes képet arról csak könyvalakban lehetne adni, olyan bő, tartalmas és értékekben gazdag volt az.

Az az első benyomásunk, hogy főhatóságunk nemes elgondolása, készsége, a meghozott tekin-

télyes anyagi áldozata nem veszett kárba, mert a tanfolyam pillanatnyi és a jövőre szóló hatásai ellenértéket képviselnek, a tanfolyam hallgatói pedig soha el nem homályosodó emlékeket őriznek ezzel kapcsolatosan.

Ki kell emelnünk az intézet igazgatójának a tanfolyam egész tartama alatt a hallgatókkal szemben tanúsított lekötelező szíveségét, mindenre kiterjedő gondoskodását, az egész tanári kar közvetlen érintkezési modorát, azt a sokoldalú figyelmet, mellyel kellemessé, kedvessé tették azt a három hetet, amit a tanfolyam előtt hosszúnak és fárasztónak, terhesnek véltünk.

A gazdasági szaktanító a legkritikább esetben kerül abba a helyzetbe, hogy a szó szoros értelmében *nyaraljon*, de elmondhatjuk, hogy az elmúlt három hét sok tekintetben fedte ezt a fogalmat.

Nem utolsó sorban, — de mert hosszabban kívánunk foglalkozni e ponttal és ezért helyezve ide — rójuk le hálánkat a fáradságot nem ismerő, nagybecsűlt, illusztris előadóknak, akik mélyreható tudásuk tárházából olyan szellemi javakat tártak elénk, melyek a mai mezőgazdasági tudomány útjait sokszor egészen új irányba terelik; megvilágították azt a szinte forradalmi átalakulást, amin a modern agronomia az utóbbi időkben keresztülment; élénk prespektívát nyitottak a jövő célkitűzéseit illetően; gazdag kísérleti eredményeiket a közvelen tapasztalati tények feltárásával magyarázva juttatták hozzánk; személyükben megismerve tudományos munkájuk értékben nagymértékben emelkedett és az esetleges érintkezés a jövőben könnyebbé vált: mindmegannyi momentum a többiből kiragadva, melyek megfelelő szintre emelik az előadások megbecsülését.

Az ünnepélyes megnyitáson a vallás- és közoktatásügyi minisztérium képviselőjében megjelent dr. Loczka Alajos tanügyi főtanácsos, az V. 2. ügyosztály főnöke, dr. Balászfalvi Kiss Endre Kecskemét th. város főispánja, dr. Liszka Béla Kecskemét város polgármestere, Véniss Gyula igazgató vezetésével a szaktanítóképző-intézet teljes tanári kara és a tanfolyam hallgatósága.

A megnyitás keretében dr. Loczka Alajos átfogó előadásban vázolta a magyar mezőgazdasági népoktatás célkitűzéseit és kereteit, maj délután a főispáni és polgármesteri hivatalban tett tisztelgő látogatás után dr. Balászfalvi Kiss Endre főispán tartotta meg előadását a kecskeméti gyümölcskultúra kialakulásáról, bőséges és biztos elrendezésű történelmi adatokkal.

Azt hisszük, tiszta képet nyújtunk a tanfolyam előadásairól a tételek egyszerű felsorakoztatásával.

Véniss Gyula a kecskeméti m. kir. gazdasági szaktanítóképző-intézet igazgatója: Mezőgazdasági kisüzemek, különösen a parasztüzemek szerkezete és a családi gazdálkodás.

A magyar növényegészségügyi szolgálat szervezete. Növényegészségügyi rendezést és hirszolgálat.

A mezőgazdasági üzemszervezés alapjai az intenzitás és organizmus teóriák gyakorlati vonatkozásai.

A természetési és értékesítési ágak kapcsolatai a parasztüzemekben: a vetésforgó és trágyázási rendszer kérdése.

Az üzemtervkészítés szabályai, tekintettel a tangazdaságokra.

Üzemtani vitadélután.

Munkaeredmények fokozása a mezőgazdaságban. Eszköztanulmányok. Új eszközök bemutatása. Kistüzemi üzemtervkészítés kérdéseinek megbeszélése.

Kisgazdaszámtartási mozgalom és a magyar kisgazdaszámtartási rendszer.

Szabó Lajos a Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara h. igazgatója: A magyar növénytermesztési politika időszerű kérdései és megoldási tervei. Eddigi növénytermesztési politikának gyakorlati eredményei.

Kállai Kornél a m. kir. öntözésügyi hivatal vezetője: A magyar öntözésügy és az öntözéses gazdálkodás. Eddigi kísérleti eredmények, megoldási tervek és azok keresztülvitelének állása.

Horn János a fm. min. kertészeti osztályának vezetője: A magyar kertészeti termelés politika, különös tekintettel a gyümölcsstermesztés fejlesztére.

Új faiskolarendezéssel és a hegyközségek a gyümölcsstermesztési politikában

Vita az időszerű kertészeti termesztés technikai kérdésekről.

Mohácsy János a szegedi olajnövények kísérleti állomásának kémikusa: Az olajos növények termesztésének kérdése és a természetből olajos növények ismertetése.

Szállender Gyula a gyógynövénykísérleti állomás vezetője: Hazai gyógynövénytermesztés, gyűjtés és értékesítés kérdései.

Gesztelyi Nagy László, a Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara igazgatója: Időszerű magyar agrárpolitikai kérdések.

Vadányi Miklós, a szarvasi középfokú gazdasági tanintézet tanári és kísérleti állomás vezetője: Korszerű talajismereti kérdések. Újabb talajtani fogalmak, különös tekintettel a víz és talajélet kérdéseire. A humuszkérdés újabb megvilágítása.

Az éghajlat és növényzet határa a talajok kialakulására. Talajtipusok. A természetes talajosztályozás és jelentősége. Talajtérképezés.

Vitadélután talajtani kérdésekről.

A zöldmezőgazdálkodás és takarmánytermesztés újabb kérdései, különös tekintettel az öntözéses gazdálkodásra. A gyepnövények nemesítésének újabb eredményei.

A takarmánytartósítás legújabb eljárásai. Újabb szénaszárítási módok és jelentőségük takarmányozási szempontból. A savanyításos tartósítás és silókérdés.

Vita növénytermelési kérdésekről.

Kehrer Zoltán VKM. számellenőr: A mezőgazdasági népiskolai számtartási utasítás helyes értelmezése.

Vita és megbeszélés a számtartási kérdésekről.

Sulyok Elemér szaktanítóképző-intézeti tanár: Korszerű talajművelési rendszerek és azok gyakorlata, különösen a hazai viszonyok között.

Korszerű trágyázási kérdések: az istállótrágya C:N arány és a pentozán hatása. Szervestrágyázás és műtrágyázás újabb ismeretei növényélettani szempontból.

Fizikai és kémiai talajjavítás. A talajrombolás jelentősége és annak leküzdése.

Vetőmag megválasztás, vetőmag mennyiség meghatározás, vetés és növényápolás új alapjai és eljárásai.

Növénytermelési kísérletek helyes beállítása, gyakorlati következtetések levonása.

Miszoly Gyula szaktanítóképző-intézeti kertész tanár: Gyümölcsfák nevelésének és metszésének élettani vonatkozásai. A megtermékennyítés javítását célzó kísérletek.

Gyümölcsösök trágyázása és öntözése.

Aigner Gusztáv a fm. ü. min. országos szakfelügyelője: Mezőgazdasági népiskolák szakfelügyeleti látogatásai során szerzett tapasztalatok.

Kachelmann Kurt kir. gazd. tanár: Örökletesi típusok a háziállatoknál, a homogénítás és gyakorlati vonatkozásai.

Vitadelutáni állattenyésztési kérdések. Állattenyésztési vita elméleti és gyakorlati kérdésekről.

Az állattenyésztés helyes megszervezése, tenyészcél, fajtamegválasztás, tenyész eljárások időszzerű kérdései.

Szarvasmarhabírálat új alapjai és az eljárás gyakorlati bemutatása.

Ló és sertésbírálat gyakorlata.

Juhbírálat gyakorlati bemutatása.

A takarmányozás újabb elméleti alapismeretei. Táparány és termelőegység-kérdés és ezek gyakorlati vonatkozásai.

Időszzerű takarmányozási kérdések, különös tekintettel az ásványi anyagok egyensúlyára és a vitaminkérdésre.

Az állati tulajdonságok öröklésének új ismeretei, a chromosoma-elmélet és gyakorlati vonatkozásai.

Fodor Dezső kertész-tanár: Biológiai védekezési eljárások a gyümölcsösök és kert kártevői ellen.

Új eljárások és eredmények a kerti kártevők elleni védekezés terén.

A permetező-gépek munkateljesítményeinek fokozása és az anyagokkal való észszerű takarékoskodás.

Báldy Bálint m. kir. gazdasági felügyelő, a gödöllői baromfitenyésztő tanyagazdaság vezetője: Időszzerű baromfitenyésztési kérdések.

Vitadelután baromfitenyésztési kérdésekről.

Tanulmányi kirándulások:

A gazd. szaktanítóképző gyakorló iskolájának megismerlése.

Látogatás a Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamaránál.

A „Hangya“ propaganda előadásának meghallgatása filmelőadással.

Kecskemét város Szikrai telepének megtekintése.

Platter-féle ágasegyházai öntözött gyümölcsös megtekintésére.

A Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara törzsgyümölcsösének látogatása.

A Miklóstelepi szőlészeti és borászati szakiskola megtekintése, ahol dr. Németh János szőlészeti és borászati felügyelő tartott előadást az időszzerű borászati és szőlészeti kérdésekről.

Éjféli gyümölcs piac megtekintése a Hirös-városban.

Látogatás a kecskeméti közhűtőházba, a vasútállomás gyümölcsszállító helyiségeiben.

A Helvéciai hegyközség látogatása.

Birjuk a tanfolyam előadóinak lekötelező ígéreiteit, melyek szerint az egyes témákat leközlés végett rendelkezésünkre bocsájtják. —p.

Hivatalos közlemények

A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter 62243/1940. V/2. számú rendeletével Bányai Rezső komádi, Pornóy István békési, Deák Győző nagykőrösi, Forgách József hevesi és Harangozó István szeged-felsőközponi segélydíjas gazdasági szaktanítókat áll. helyettes gazdasági szaktanítókká nevezte ki.

Budapest, 1940. július 1-én.

A miniszter rendeletéből:

dr. Kósa Kálmán sk.
miniszteri osztályfőnök.

252. eln. szám. 1940.

Pályázat.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pályázatot hirdet „Tanulmányi segély“ címén azon kartársak részére, akiknek vidéken tanuló — első-sorban főiskolás — gyermekeik vannak.

Jól megokolt kérelmek október hó 1-ig juttatandók el az elnökséghez. Tagdíj hátralékos tagok kérelme figyelembe nem vehető.

A beérkezett kérelmek az október hó 11, illetve 12-iki közgyűlésen nyernek elintéztést.

Szekszárd, 1940. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc sk.
orsz. egyes. elnöke.

Szőlészeti és borászati kérdések

A szaktanítóképző intézet igazgatóságának megkeresése alapján nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a továbbképző tanfolyam hallgatói előtt előadást tartsak a szőlészet és borászatról, illetve annak újabb és aktuális kérdéseiről.

Méltóztassanak megengedni, hogy mielőtt a részletek tárgyalásába fognék, rámutassak néhány statisztikai adattal a szőlő és borgazdálkodás nemzetgazdasági fontosságára. A történelmi Magyarország szőlőterülete — Horvátország nélkül — 554.594 kat. hold volt 1916-ben s termett 3,611.000 hl. bort. Csonka hazánk szőlőterülete 385.812 kat. hold s ugyancsak 1910-ben termett 2,407.000 hl. bort. A szántóföld, illetve a szorosan vett mezőgazdasági művelés alatt álló terület a történelmi Magyarországon 22,304.000 k. hold, csonka hazánkban 9,583.000 k. hold. Amíg ez a terület 1910-ben foglalkoztatott 6 millió munkáskezet és ezek után kenyeret adott 10—12 milliúnak; csonka hazánkban pedig kereken 3,5 millió munkáskezet s ezek révén kenyeret 5,5 milliúnak, addig a szőlőterület az ezeréves határok között 1,470.000 munkáskezet foglalkoztatott és megélhetést biztosított közel 3 millió embernek, csonka hazánkban pedig 800.000 munkáskezet s majdnem 2 milliúnak nyugt életfenntartást. Ezek az adatok a szőlő és borgazdaságot Hazánk második gazdálkodási ágává emelik s a vele való törődést az ország hivatott vezetőinek eminens kötelességévé teszik. Ezért van az, hogy ma új bortörvényt és hegyközségi törvényt csináltunk. Ezek vannak hivatva az irányt megszabni, melyen ezen gazdálkodási ágban haladnunk kell, de az írott betűt meg kell töltenünk étellel, alkotóinnak, nekünk a szakembereknek, sőt az uraknak is, mert valószínűleg vezetnek téli gazdasági tanfolyamot, hol szőlészetről és borászatról is esik bőven szó.

A rövid bevezető után áttérek a részletekre. Külön tárgyalom a szőlészeti s külön másodikként a borászati kérdéseket. Szőlőgazdaságunk nagy vonalakban két csoportra osztható. Amerikai alanyvesszők és a bor, illetve csemege-szőlő termelésére. Mint jól méltóztatnak tudni, amerikai vesszőtermelésre azért kell berendezkednünk, mert a filoxera szőlőink nagy részét kipusztította. S az is ismeretes, hogy amerikai alanyra csak a nem immunis talajokon van feltétlenül szükség. Eltekintve attól, hogy ma a szénkénegezéssel való fenntartás nehézségekbe ütközik, oltvánnyal való telepítésnek sok előnye van. Talajvizsgálat alapján, mellyel először a biológiai mézstartalmat állapítom meg, kiválaszthatom biztosan az alanyfajtát. A későn érő európaihoz olyan alanyfajtát választhatok, amely korábban fejlődik s az érést előbbre hozza sokszor két héttel is. A talaj termőerejéhez is választhatom az alanyfajtát, az egyik ugyanis igényesebb, mint a

másik. Igaz továbbá, hogy az oltványok mindig drágábbak, mint a hazai gyökerek, de ez a fenntartás költségeinél kiegyenlíti a szénkénegezéssel szemben.

Amerikai alanyfajtáink általában kétféleképpen különböztethetők meg. Kevés biológiai meszet tűrők és olyanokra, melyek sokat, vagy nagyon sokat bírnak. Jól és nehezen gyökeresedőkre. Jó és gyengébb adaptációjukra. Jó és gyenge finitásúakra. Ellenállóképesség tekintetében pl. filoxera, mész, talajösszetétel, aklimatizáció stb. ugyanez a helyzet. Ma fajták közül a Ripária Portális és a Berlandieri a legismertebb s többé-kevésbé a Berlandieri a favorizált, bár sok esetben ok nélkül. Itt a helyzet ugyanis az, hogy sokan az elemi módon sem tudják megállapítani a talaj mézstartalmát s mivel a Ripária Portális csak 15% biológiai meszet bír el, inkább a drágább és nehezebben gyökeresedő Berlandieri alanyhoz fordulnak. Pedig az alanyfajták közül a kismészűrőképességen kívül a Ripária egyesíti magában a legtöbb jótulajdonságot. Igaz, hogy ma már előállították a Berlandieri x Ripária Teleki 8 b-t és 5 a-t. Ezek sok meszet bírnak 35—50%-ot. A 8 b inkább Berlandieri, az 5 a pedig Ripária jellegű, ezért ez utóbbi magas mézstűrőképességével ezidőszereint a legjobb alanyfajta. Meg kell említenem a Ripária x Rupestris keresztezéseket is, melyek a Ripáriát helyettesíthetik, de a köves, száraz talajt még jobban bírják annál. A Solónis x Ripária 1616 a hideg, nedves talajok jó alanya. A Rupestris x Berlandieri Teleki 10 a meleg, száraz, meszes, köves talajokra való alanyfajta. Ezekon kívül ismerünk európaiaknak és amerikaiaknak keresztezését, mint pl. Aramon x Rupestris Ganzin No. 1., Mourvedre x Rupestris 1202, Chasselas x Berlandieri 41 b. Ezek tulajdonképpen kísérletek csak, melyeknek adaptációja, vagy affinitása változó, az európai fajtákkal szemben a talaj, klíma minősége szerint változik, mézstűrőképességük is ingadozó. Legértékesebb a legutolsó, vagyis a Chasselas x Berlandieri 41 b, mely állítólag 60% biológiai meszet bír s ezért azokra a talajokra való, melyeken az előbb már említett Berlandieri x Ripária keresztezések nem alkalmasak. Ennél is fennáll azonban, különösen egyes európai fajtákkal szemben az adaptáció és affinitás, továbbá az ellenállóképesség és aklimatizáció ingadozása. (Folyt. köv.)

Dr. Németh János.

Berkshire malacok
kaphatók

a kiskunfélegyházi
mezőgazdasági népiskolánál.

Mit kell tekintetbe vennünk a mindennapi oktatás bevezetésénél?

Húsz éve, hogy a makói iskolánál az önként jelentkezők részére *egy éves, mindennapos oktatással kísérleteztek*. Az eredmény minden várakozást felülmúlt. Ez természetes is volt, mert már az *önként jelentkezéssel* egy tanulnivaló, *jobb anyag állt rendelkezésre*, melyet a szaktanító mindennap kezében tarthatott, a fegyelmezésnél mindenestre jobban érvényesült az iskola hatása, a tudás pedig szélesebbkörű és intenzívebb lett.

Azonban ne gondoljuk azt — és különösen az illetékes tényezők figyelmét kell felhívunk arra, — hogy iskolánknál olyan simán és minden zökkenő nélkül megy majd a mindennapos oktatásra való áttérés.

Mivel kell tehát számolnunk, hogy a mindennapi oktatásra való átmenetnél a nehézségeket elkerülhessük?

Az osztályok számának megállapításából kell kiindulnunk. Kisebb, de nagyobb községekben is, ahol az elemi népiskolák egyjellegűek (pl. államiak) könnyű feladat, de nehezebb városban, különösen ott, ahol különböző: állami, községi és egy-két felekezeli iskolából rekrutálódik a tanuló seregünk. Nincs ugyanis tisztázva az a kérdés, hogy az egyházak által már fenntartott VII—VIII. osztályok — mindazon helyeken, ahol mezőgazdasági népiskolák működnek — megszűnnek-e? Ellenkező esetben nagyon sok növendéket vonnak el tőlünk, hacsak nem akarunk mi is, versenyezve házról-házra járni és verbuválni a tanuló sereget. Egyes helyeken tehát már a kiindulásnál előállnak a nehézségek, mert nem tudják a leendő I. osztályok számát pontosan megállapítani. Mindazokban a helységekből tehát, ahol a VII—VIII. elemi osztályok továbbra is fennmaradnak, az osztályok számának megállapításánál egyedüli biztos alap a folyó ill. a múlt tanévekben az egyes osztályokba rendszeresen feljárt tanulók létszáma.

Ha a lehetséges legnagyobb pontossággal

6 soros

**Őszi és tavaszi árpa
kapható a kiskunfélegyházi
mezőgazdasági népiskolánál**

megállapítottuk, hogy mennyi tanulóra számíthatunk az I—II—III. leány, mind fiú osztályokba, akkor *osztályonként 40 - 50-es létszámot számítva*, tudjuk, hány mindennapos (I. vagy esetleg már a II. o. is) és hány heti félnapos oktatásban részesülő (III. vagy a II. is) osztályunk lesz az 1940/41. tanévben.

A következő lépésünk az osztályok elhelyezése, vagyis *a tantermi kérdés megoldása* lesz. Nagyon sok iskolánknál — különösen ott, ahol több mindennapos osztállyal kell számolni — ez gördít majd súlyos akadályokat a mindennapos oktatásnak már a következő tanévben való bevezetése elé. Bár egészségügyi szempontból semmiesetre sem kívánatos, de ideiglenesen mégis csak a legtöbb iskolánál *a délelőtt és délután váltott osztályok tanításával* lesznek kénytelenek megoldani ezt a kérdést. Megfelelő berendezéssel *a munkatermek is felhasználhatók, esetleg más iskoláknál kölcsön- vagy bérelt helyiségekkel a tantermi kérdés is átmenetileg megoldható*.

Az osztályok számának megállapításánál, ill. a tantermi kérdésnél is *nagyobb probléma lesz a tanerő szükséglet megoldása*. Iskoláinknál jelenleg is különösen férfi tanerőkben hiányok mutatkoznak, egyrészt az idősebb kartársak nyugdíjba menésével, a fiatalabbak közül pedig mind többen a jobb jövő reményében a földművelésügyi minisztérium szakoktatásügyi intézményeinél igyekeznek elhelyezkedni, vagy katonai kötelezettségüknek tesznek eleget. Szaktanítók hiányában tehát kénytelenek vagyunk visszatérni a háború előtti állapothoz, amikor is iskoláinknál a közismereti tárgyak tanítását nagyjából elemi iskolai tanítók látták el.

Célszerűnek mutatkozik, hogy a mindennap feljárt osztályokban a gazdasági tárgyakat szaktanítók, amíg a közismereti tárgyakat elemi iskolai tanítók lássák el. Ahol nem ütközik akadályokba, ott kívánatos volna, hogy a leány és fiú osztályok váltakozva egyik napon délelőtt, a másik napon délután járnának fel úgy, hogy a gazdasági, ill. közismereti tárgyak is a lehetőség szerint váltanak egymást. Példának egy 2 tan- és egy munkateremmel rendelkező iskolánkkal veszem fel I.—II. mindennapos III. félnapos leány és fiú osztályokkal:

Terem	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat
D é l e l ő t t 8 - 1 2 ó r á i g						
I.	I. leány gazdasági	I. fiú gazdasági	I. leány közismereti	I. fiú közismereti	I. leány gazdasági	I. fiú gazdasági.
II.	II. leány közismereti	II. fiú közismereti	II. leány gazdasági	II. fiú gazdasági	II. leány közismereti	II. fiú közismereti
Munka-terem	Leány tanfolyam	Fiú háziipari tanfolyam	III. leány gazdasági	Fiú háziipari tanfolyam	Leány tanfolyam	III. fiú gazdasági
D é l u t á n 1 - 5 ó r á i g						
I.	I. fiú közismereti	I. leány közismereti	I. fiú gazdasági	I. leány gazdasági	I. fiú közismereti	I. leány közismereti
II.	II. fiú gazdasági	II. leány gazdasági	II. fiú közismereti	II. leány közismereti	II. fiú gazdasági	II. leány gazdasági
Munka-terem		Leány tanfolyam		Leány tanfolyam		

A fenti esetben a tanítás ellátására a leányosztályokban 2 szak- és egy elemi iskolai tanítónő lenne szükséges és pedig az egyik szaktanító a mindennapos I—II., míg a másik szaktanítónő a a III. oszt.-ban és a felnőttek részére rendezett különféle tanfolyamok oktatását látná el, a következő évben természetesen a munkakört megcserélve.

A fiú osztályokban pedig ugyancsak 2 szak- és egy elemi iskolai tanító volna szükséges. Az igazgató a III. fiú osztály heti félnapos oktatása mellett a heti 2 félnapos háziipari tanfolyam vezetését, míg a beosztott tanerő a mindennapos I—II. oszt. gazdasági tárgyainak tanítását végezné el.

A közismereti tárgyak tanítását úgy a leányoknál, mint a fiúknál a két elemi iskolai tanerő látná el.

Úgy a gazdasági, mint a közismereti tárgyak tanítóinak a fenti beosztások szerint — heti 2 hittanóra mellett is — 21—22 tanítási óra esik hetenként, amely óraszám mellett a szaktanítók az ügyeletes szolgálatot és a gazdasági számadások vezetését, a közismereti tárgyak tanítói ügyeletes szolgálatot és a kettős osztályokkal járó nagyobb adminisztratív, illetve tanügyi természetű munkakört is ellátnák.

Az igazgatók részére beállított félannyi tanítási óraszám, avagy 10 tanerős iskolánál a tanítók alól való teljes mentesítése indokolt, mert a nagyobb számú osztályok tanítási eredményének ellenőrzése mellett a gazdasági irányítása, pénztárkezelés stb. pontos és rendes elvégzése már maga is súlyos terheket ró a vállaira.

A jelenlegi mesterséges trágyák jegyzéke

Balaton Béla.

Két évvel ezelőtt e lapban összeállítottam lehető teljes kataszterét Európa műtrágyáinak, azóta azonban egyrészt a gazdasági elzárkózás, másrészt a racionalizmus elvének (normalizálás, szabványosítás stb.) szükségszerű terjedése megszüntette a a gyárak és érdekeltségek versenyének zűrzavarát. Az általános és gyakorlati talajtan, nemkülönben az elméleti és alkalmazott talajismereti kémia egy-egy fejlődése erősen megszükkítette a gazdaságosan használható mesterséges trágyák számát. A művelt gazdának újból rendeznie kell ezirányú ismereteit, az új rendszerhez alkalmaznia felkészültségét, azért érdemesnek tartom, megint csak dió-

héjban, az alábbiakban adni. 1. A jelenlegi műtrágyák áttekintését. 2. A jelenleg forgalomban levő műtrágyák felsorolását.

1. A jelenlegi műtrágyák rövid áttekintése.

I. Nitrogén-műtrágyák.

a) Salétrom-műtrágyák.

Chilei salétrom. Tart.: 15—16% sal.-nitrogén.

Nátronsalétrom. Tart.: 15,5—16% sal.-nitrogén.

Mészsalétrom. Norvég salétrom. Tart.: 12—13% sal.-nitrogén. Német salétrom. Tart.: 15% sal.-nitrogén.

b) *Salétrom-ammonium-műtrágyák.*

Péti só. Tart.: 17% (fél-fél) salétrom és ammonium-nitrogén, 50% szénsavas mész.

Leunasalétrom. Tart.: 26—27% (egy és háromnegyed) sal. és ammoniumnitrogén.

c) *Ammonium-nitrogénműtrágyák.*

Kénsavas ammoniák. Tart.: 20—21% ammoniumsulphat.

d) *Amid-nitrogénműtrágyák.*

Mésznitrogén. Tart.: 18—22% calciumcyanamid (15—20% C és 55—60% Ca)

Karbamid. Tart.: 46% N.

II. *Foszforsav-műtrágyák.*

a) *Monocalciumphosphat-műtrágyák:* Catty (PO_4)₂ (A foszfor vízben oldódik.)

Ásványi szuperfoszfát. Tart.: 16—18% P és 40% gipsz.

Csontliszt-szuperfoszfát. Tart.:

b) *Dicalciumphosphat-műtrágyák:* Ca₂·H₂ (PO_4)₂ (A foszforsav gyenge savban oldódik.)

Rhenamia-foszfát. Tart.: 24—27% foszforsav, 35—40% mész, 2—3% K₂O.

c) *Tricalciumphosphat-műtrágyák:* Ca₃(PO_4)₂ (A foszforsav erős savakban oldódik.)

Nyers csontliszt. Tart.: 18—24% foszforsav és 3—5% N.

Gőzölt csontliszt. Tart.: 21% foszforsav és 4% N.

Enyvtelenített csontliszt. Tart.: 30% foszforsav és 0,75% N.

Nyers foszfátok. (Agrikultura, Tetra, Reform-foszfát stb.) Tart.: 20—24% foszforsav.

d) *Tetracalciumphosphat műtrágyák:* Ca₄(PO_4)₂ SiO₃. (A foszforsav 2%-os citromsavoldatban oldódik.)

Thomas-salak. Tart.: 18—20% foszforsav és 48% mész.

III. *Kálium-műtrágyák.*

Kainit. Tart.: 12—15% K₂P és 44—45% Mg SO₄

40%-os kálisó. (chorkálium) Tart.: 40% K₂O.

50%-os kálisó. (kénsavaskálium) Tart.: 50% K₂SO₄.

Fahamu. Tart.: circa 5—10% K, 3% foszf. sav és 25—40% CaCO₃.

IV. *Keverék-műtrágyák.*

Káliammon-salétrom. Tart.: 16% (fél-fél) sal. és ammoniumnitrogén, 25% K₂O.

Mészammonsalétrom-foszfát. Tart.: 16% (fél-fél) sal. és ammoniumnitrogén, 16% foszforsav (citrátban oldható), 35% (foszfor és kovasavas) mész.

Nitrofoszka. Tart.: 14,5—17% N (salétrom és ammoniumnitrogén), 16,2—11,7% P (vízben oldható), 25—21,2% K.

2. **A jelenleg forgalomban levő műtrágyák felsorolása.**I. *Nitrogén tartalmú műtrágyák.*

Péti só: lúgos hatású, félig gyorsan, félig

lassan ható.

Kénsavas ammóniák: savanyú hatású, lassan ható.

II. *Foszfortartalmú műtrágyák.*

Szuperfoszfát: gyengén savas hatású, könnyen oldódó.

III. *Káliumtartalmú műtrágyák.*

40%-os kálisó: semleges hatású, könnyen oldódó.

Kénsavas káli: semleges hatású, könnyen oldódó.

Fahamu: lúgos hatású, könnyen oldódó.

* * *

A gazdasági rendszerek fejlődése iparban, kereskedelemben, fejlődésben egyaránt új, világos, egységes rendet teremt s ennek következménye — hacsak csekély töredékében — a mesterséges trágyafélék minőségi leegyszerűsítése. Szabványok, az anyag természetében rejlő gyártási eljárások különfélesége miatt, egyelőre nem állítottak fel, pedig mennyi időtrábló vizsgálatot tennének nélkülözhetővé a nagyban való rendeléseknél és mily sok kárt háritának el a kicsinyben való vásárlásnál. A tudomány eredményei, úttörők elvei készítették elő mindig az útját az emberiség egy-egy fejlődési korszakának. A gazdasági észszerűsítés (racionálizmus) már érzeteli hatását Eurázia társadalmi és politikai rendszereinek új, világos egységesítésében — imádkozunk állandóan a tudományok egységességéért, hogy a káoszról mielőbb kiemelkedjék az emberiség!

Érdekes kérdések

Ezen a címen Balatoni Béla kartársunk előterjesztésére új rovatot nyitunk lapunkban, ahol időszerű vagy fogas gazdasági és pedagógiai kérdéseket fektetünk fel. A helyes megoldásokat lapunk következő számaiban leközzöljük és értékes szakmunka (füzet, könyv) ajándékozásával jutalmazzuk a legjobbakat.

A megfjtéseket minden hó 10-ig kérjük a szerkesztőség címére beküldeni.

Abban a reményben, hogy kartársaink nagy számban vesznek részt és élénk vita fejlődik ki a kérdések megoldása körül — útnak indítjuk első kérdéscsoportunkat.

1. *Mely esetekben ajánlatos az őszi mély szántás felületét még ősszel elmunkálni?*

2. *Mi az eketalp-betegség, miként hárítható el?*

3. *Miért találunk mindig szakállas töveket a tarbuzavetésben, viszont pedig nem?*

4. *Melyik házi állat szívében van csont?*

H I R E K

— **Előzetes jelentés.** A Gazdasági Szaktanáítók Országos Egyesületének elnöke arról értesített, hogy amennyiben rendkívüli akadályok nem jönnek közbe, évi rendes közgyűlésünket október hó 12-én Budapesten, a Tanítók Házában fogjuk megtartani. Ugy a vál., mint közgyűlési meghívók lapunk október 1-i számában jelenik meg. Irásbeli indítványok már most beküldhetők.

— **Áthelyezések.** A VKM. Rátkay Amáliát Szekszárdról Békéscsabára, Helyes Erzsébetet Gyöngyösről Kapuvárra, Béky Gabriellát Balmazújvárosról Gyöngyösre, Weiland Piroskát Nyirbátorból Kapuvárra, Bélafyné Csutoros Arankát Hajdúbószörményből Nyirbátorba, Czákó Józsefet Derecskéről Debrecen I.-hez, Gaál Károlyt Makóról Derecskére, Básthy Lászlót Nyirbátorból Füzesgyarmatra helyezte át és az utóbbi hármat az igazgatói teendőik ellátásával is megbízta.

— **Nyugdíjazások.** A VKM. Nárayné Horváth Erzsébetet és Krafcsik Gábort saját kérésükre nyugdíjazta.

— **Tanulóink előképzettsége.** Az iskolák nevelői és oktató eredményére döntő befolyást gyakorol a tanulók előképzettsége. Nagyon különböző ugyanis még ez egyenlő iskolai előképzettséggel rendelkező tanulóknak is az értelmiségi, felfogási, valamint elsajátító készsége. Még nagyobb a különbség akkor, ha az osztályban 4—5 fős előképzetté tanulókkal kell foglalkoznunk. A mezőgazdasági népiskolákban eddig különösen az I. osztályokban volt feltűnő az előképzettség többfélesége, míg a felső osztályokban már némi kiegyenlítődés volt tapasztalható. Nem egyszer megfigyelhetjük azt is, hogy egy-egy tanuló koruk, természetes észjárásuk, ügyességük vagy tapasztalataik alapján felülkerekedtek az iskolai előképzettségén s pl. a IV. elemi osztályt végzett tanuló kiválóbb eredményt mutatott, mint sok más VI., vagy több osztályt végzett társa. A tanulók előképzettségére igen érdekes új adatokat kaptunk a szegedi tankerület iskoláitól. A 15 mezőgazdasági népiskolába járó 1814 fiú közül az elemi iskola VI. osztályát 1169 tanuló, vagyis 64,5 százalék végezte el, a 2784 leány tanuló közül elemi iskolai VI. osztály képzettsége 1883-nak, azaz 67,6 százaléknak van. Átlagban tehát a tankerület mezőgazdasági népiskoláiban a tanulók erős többségének előképzettsége VI. osztály. A fiú tanulók VI. osztályos képzettsége legalacsonyabb Szeghalmomban (47,1 százalék), utána Köröstarcsa (51,3 százalék), majd Békés (57,9 százalék) jöv. Az átlagot legjobban Makó közelíti meg 64,4 százalékkal. Kéjjobb az arány Füzesgyarmaton (84,8 százalék) és Rösztén (81,2 százalék). Elég tekintélyes a száma az elemi iskola IV. és V. osztályát végzeteknek is. IV. elemi osztályt a fiúk 9,9 száza-

léka, a leányok 8,1 százaléka, V. osztályt a fiúk és a leányok 20—20 százaléka végzett. Csak 111 elemi osztály képzettséggel 2,7 százalék fiú és 1,6 százalék leány, I—III. osztállyal pedig a fiúk 1,2 százaléka, a leányok 0,9 százaléka rendelkezik. Ennek oka az, hogy az iskolázás szigorítására vonatkozó törvény nem volt kellőképpen végrehajtva, mert az iskolai hatóságok nem vették elég komolyan a tankötelezettségnek 1—2 évvel való meghosszabbítását s ha a gyengébb tehetségű tanulók a 12-ik életévüket betöltötték, átutalták minden további nélkül a mezőgazdasági népiskolába, ahelyett, hogy még 1—2 évig iskoláztatták volna az elemiben. Remélhetőleg meg fog szűnni ez a helyzet most, az új törvény életbeléptetésével és a mezőgazdasági népiskola nem a betöltött 12 éves kor szerint, hanem a sikeresen elvégzett VI. osztály után fogja felvenni tanítványait. Némi vigaszt nyújthat az a körülmény is, hogy vannak a tanulók között VI. elemi osztálynál nagyobb képzettségűek is. VII. osztályt a tankerületben 10 fiú és 9 leány, VIII. osztályt 4 fiú és 9 leány, I—III. középiskolai osztályt 19 fiú és 36 leány végzett. Ezek azonban a fiúknak csak 1,7, a leányoknak pedig csak 1,9 százalékát teszik ki. Érdekes volna, ha a tudnók, hogy a tanulók fenti VI. osztályos előképzettségi aránya a többi mezőgazdasági népiskolákban milyen? Hol vannak az átlagnál magasabb, avagy kisebb előképzettségű tanulóink most, a mindennapos oktatás bevezetése előtt?

A szerkesztő postája

Kapuvár! A lap mostani számát 4 példányban küldtük, mert csak 3 tanerő ottlétéről tudunk, 1 példány az iskoláé. Kérünk értesítést a tanerőlétszámról, hogy a lapot megfelelő példányszámban expedíálhassuk!

B. B. Székesfehérvár! A felvetett gondolatla egyetértünk és a rovatot megindítottuk. A továbbiakra vonatkozóan még értekezünk.

Iskolák! Az áthelyezések és új alkalmazások, valamint előlépésekkel több helyen létszám-változás állott be. Kérjük az ezekről szóló értesítéseket, mert ennek hiányában felesleges zavarok és levelezések állanak elő.

K. P. L. L. Vigasztalódjanak, mert ha késik is, el nem marad, a közeljövő meghozza az eredményt. (Az előlépések zavartalanok, míg a kinevezések nagyobbrészt januárra tevődnek át fokozatosan.

A lap kiadásáért felel: Pigniczky Ferenc elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: Gazd. Szaktanáítók Orsz. Egy., Szekszárd. Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő. — Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanáítók Orsz. Egyesülete főpénztárának Kisujszállásra az 54.135. csekkszámán küldendők. Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én.

Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza.

— Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják. —

Vesszősi József könyvnyomda Kiskunfélegyháza. Nyomdaiért felelős Tóth Miklós ügyvezető 1940-2714.